

הפתרון הישראלי למשבר הדרוזי: מבצע חמישה שלבים בסוריה

written by משה פוזיילוב | 11.05.2025

מאז פרוץ מלחמת האזרחים בסוריה ב-2011, העדה הדרוזית במחוז א-סוידא שבדרום המדינה מצויה תחת איום מתמשך, כשמצור ולחץ גובר מקשים על קיומה הבסיסי. כעת, עם התחזקות של אחמד א-שרע, המכונה "אל-ג'ולאני" ¹ מנהיג הארגון הסלפי הקיצוני "היאת תחריר א-שאם" ² בסמוך לגבול ישראל, גובר החשש לפשעים המוניים נגד הדרוזים, תוך חיקוי דפוסי הפעולה האכזריים של דאע"ש והשראתו של ארגון חמאס. אל מול הסכנה הזו מתחדד הצורך בפעולה ישראלית, הן מהיבט אסטרטגי והן מהיבט מוסרי ³ פעולה שקטה, ממוקדת ונחרצת שתבטיח את יציבות הגבול הצפוני ותשדר מסר של עוצמה, אחריות וערכיות.

העדה הדרוזית היא קבוצה אתנית-דתית בעלת זהות ייחודית, שבמשך מאות שנים הצליחה לשמר איזון עדין בין שמירה על עצמאות תרבותית לנאמנות לבריתות אזוריות. בישראל, הדרוזים ממלאים תפקיד מרכזי במערך ההגנה הלאומי, ותורמים תרומה יקרת ערך לביטחון המדינה ⁴ לעיתים תוך הקרבת חיים. לנוכח הקשרים ההיסטוריים והברית ארוכת השנים, מחובתנו המוסרית להושיט יד לבני משפחותיהם שמעבר לגבול, במיוחד כשהם מצויים תחת איום ממשי. מעבר לחובה הערכית, מדובר גם במהלך בעל פוטנציאל אסטרטגי משמעותי: כזה שיחזק את תדמיתה של ישראל ככוח אחראי, יציב ובעל חמלה בלב אזור רווי טלטלות. זו לא תהיה הפעם הראשונה ⁵ בין השנים 2016 ל-2018 הפעילה ישראל את מבצע "שכנות טובה", במהלכו הוענק סיוע רפואי והומניטרי לתושבים סורים, מבלי להיגרר למעורבות צבאית ישירה. הצלחתו של המבצע הוכיחה שאפשר לשלב אחריות מוסרית עם שיקול אסטרטגי שקול.

במציאות הנוכחית, דרום סוריה הפך לטריטוריה חסרת ריבון, הנשלטת בפועל בידי מיליציות חמושות בראשות אל-ג'ולאני. בהיעדר ממשל מרכזי אפקטיבי ובצל אדישות הקהילה הבינלאומית, מחוז א-סוידא הפך לאזור פרוץ וחסר הגנה. בתקופה האחרונה גוברת המתוחות באזור: דווח על ניסיונות חדירה, פרובוקציות ופעולות חתרניות מצד כוחות סלפיים הפועלים בלב היישובים הדרוזיים. ברגע קריטי זה, כל היסוס או דחייה בפעולה עלולים לגבות מחיר כבד בחיי אדם.

הדרוזים בישראל ⁶ ברמת הגולן ובגליל בפרט ⁷ עוקבים בדאגה אחר המתרחש מעבר לגבול, כאשר חייהם של בני משפחותיהם נתונים בסכנה מוחשית. היעדר תגובה מצד ישראל עלול להתפס כנטישה ⁸ רגשית, מוסרית ופוליטית ⁹ ועלול לפגוע באמון העדה הדרוזית במדינה, אמן שנבנה לאורך עשורים של שותפות. לעומת זאת, תגובה ישראלית שקולה, רצינית, ובשיתוף פעולה עם גורמים בינלאומיים, תוכל לחזק את תחושת השותפות ולהעצים את הלכידות בין המדינה לעדה. חשוב לזכור: הנסיגה הפתאומית מלבנון בשנת 2000 והנטישה של אנשי צד"ל הותירו

צלקת עמוקה § סמל לאי-נאמנות שנתפסה ככשל מוסרי ואסטרטגי. הפעם, ישראל יכולה לבחור אחרת.

פעולה אחראית, גם אם מצומצמת ודיסקרטית, תאותת למרחב שמולנו שישראל של 2025 היא מדינה אסטרטגית, נחושה, נאמנה לבריתותיה ומודעת לעוצמתה ולמחויבותה. אין מדובר בניסיון לכפות משטר חלופי או בהפלתו של אל-ג'ולאני § אלא במהלך ממוקד: הגנה על הדרוזים, והבטחת יציבות וביטחון במרחב הגובל ברמת הגולן. זוהי פעולה מוסרית, אחראית ואנושית § המשכית לרוח של יוזמות הומניטריות קודמות שישראל כבר הובילה בעבר.

כדי לתרגם את התפיסה המוסרית-אסטרטגית למהלך מעשי, נדרש מענה מדורג ומתוכנן. בראש ובראשונה, יש לבסס ערוץ חשאי לתיאום עם ההנהגה הדרוזית במחוז א-סוידא. את הקשר הזה ניתן לקדם באמצעות גורמי המודיעין הרלוונטיים, תוך הסתייעות בבני העדה הדרוזית בישראל, אשר לרבים מהם יש זיקה אישית או משפחתית עם הנהגת העדה שמעבר לגבול.

במקביל, יש לפעול להקמת גשר סיוע הומניטרי § יוזמה שניתן לבסס על התשתית של מבצע "שכנות טובה" או בסיוע ירדני. השלב הבא הוא העברת התרעות מוקדמות וסיוע הגנתי ישיר, שיכול לכלול תקיפות אוויריות או מבצעי קומנדו ממוקדים, בהתאם לשיקול דעת מדיני ואסטרטגי § ועם גמישות בנוגע לשאלה אם ליטול עליהם אחריות פומבית.

בשלב הרביעי, יש לרתום שותפים אזוריים ובינלאומיים § בראשם ארצות הברית, ירדן, איחוד האמירויות, יוון וקפריסין § לפעולה רחבה המשלבת ממדים הומניטריים, רפואיים ואף צבאיים-הכשרתיים. שיתוף פעולה כזה יעניק למהלך לגיטימציה רחבה, ויחזק את מעמדה של ישראל כשחקן מוביל, רגיש ואחראי במזרח התיכון.

השלב החמישי והאחרון הוא שליטה במסר התקשורתי § תוך הקפדה על הכחשה עקבית ואחריות עקיפה, בהתאם לצרכים הביטחוניים והאינטרסים הלאומיים של ישראל. מהלך מסוג זה משדר מסר חד: ישראל אינה נוטשת את שותפיה § גם כאשר הם מעבר לגבול § ופועלת לא רק מתוך שיקול ביטחוני צר, אלא גם מתוך מחויבות מוסרית עמוקה. הדרוזים בדרום סוריה אינם רק מיעוט נרדף; הם עשויים להיות שותפים טבעיים למאבק על יציבות אזורית מול אכזריותם של ארגונים ג'האדיסטיים.

במציאות כזו, מדינה חזקה ומוסרית כמו ישראל אינה יכולה להרשות לעצמה לעמוד מן הצד. באמצעות קואליציה חשאית, הפעלה מדויקת של מנגנונים דיסקרטיים ורתימת שותפים אזוריים ובינלאומיים § ביכולתה של ישראל למנוע את מעשה הטבח הבא, לשקם את אמון שותפיה ולהבסס ככוח משפיע בעיצוב הסדר הביטחוני בגבולה הצפוני.

התפרסם במעריב, בתאריך 11.05.2025.